

Geografické rozhledy – časopis pro další vzdělávání v geografii
Ročník 31 (2021–2022), číslo 5

Vydává Česká geografická společnost, z. s. v. Nakladatelství P3K, s. r. o., www.p3k.cz

Adresa redakce: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Albertov 6, 128 00 Praha 2
redakce@geograficke-rozhledy.cz
www.geograficke-rozhledy.cz

 [geograficke.rozhledy](https://www.facebook.com/geograficke.rozhledy)
 [geografickerozhledy](https://www.instagram.com/geografickerozhledy)

Šéfredaktor: Miroslav Šifta

Redakce: Petr Karas, Lenka Pavelková

Redakční rada: Barbara Baarová, Jan D. Bláha, Artur Boháč, Dana Fialová, Jindřich Frajer, Daniel Gurňák, David Hána, Martin Hanus, Klára Hulíková, Jakub Jelen, Jan Kopp, Marek Křížek, Silvie R. Kučerová, Jakub Lysák, Jiří Martinek, Tomáš Matějček, Darina Mísařová, Aleš Nováček, Pavel Raška, Dana Řezníčková, Hana Svobodová, Miroslav Šobr

Layout: Vít T. Luštinec, Karel Kupka

Sazba a zlom: Nakladatelství P3K, s. r. o.

Tisk: Grafotechna plus, s. r. o.

Distribuci a předplatné zajišťuje jménem vydavatele firma SEND Předplatné.

Předplatné objednávejte na:

www.send.cz/geografickerozhledy.

Časopis vychází 5× ve školním roce. Roční předplatné 395 Kč. Cena za jednotlivé číslo 79 Kč. Bližší informace o nových cenách naleznete na webu Geografických rozhledů. Redakční uzávěrka 31. 5. 2022, číslo 5 vyšlo 11. 6. 2022. Podávání novinových zásilek povoleno ředitelstvím pošt Praha č. j. 139/92 – NP, ze dne 17. 11. 1992. MK ČR E 5922, ISSN 1210-3004.

Časopis je zařazen na Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v Česku. Je vydáván s finanční podporou Akademie věd ČR.

Foto na titulní straně:

Výhled z hradu Děvíčky (který je prvně zmiňován již ve 13. století) na obec Pavlov a dolní Novomlýnskou nádrž. Vodní dílo Nové Mlýny na řece Dyji vznikalo od 70. do 80. let 20. století a výrazně změnilo ráz zdejší krajiny. Více o proměně krajiny (nejen této) oblasti se může dozvědět na portálu Zaniklekrajiny.cz a na výstavě, která probíhá do konce srpna na pražském Albertově na Přírodovědecké fakultě UK. Zdroj: Martin Tajc / Shutterstock.com.

Obsah

TÉMA ČÍSLA

Krajiny a energie jižní Moravy (Jaromír Kolejka)	4
Prostorovosti jižní Moravy (Alois Hynek, Vladimír Herber)	8
Tornádo na jižní Moravě (Miloslav Staněk, Šimon Kolář)	12
Ohrožená Moravská Amazonie (Jan Miklín)	16
Mrazivé Hodonínsko (Marek Křížek, Tomáš Uxa, Jan Hošek)	20
Moravský Manchester: historie textilního průmyslu vepsaná do současnosti (Michaela Neumannová, Josef Kunc)	24

GEOGRAFIE A ŠKOLA

Brno jako živá učebnice geografie (Hana Svobodová)	28
Výuka zeměpisu v odrazu kurikulárních revizí (Dana Řezníčková, Martin Hanus)	32

VĚDA, VÝZKUM A INOVACE

Jižní Morava jako „ta pravá Morava“? (Petr Marek)	36
Přeshraniční spolupráce s oblastí Weinviertel (Michal Šindelář, Milan Jeřábek)	38
Geologické mapování v oblasti Pavlovských vrchů (Pavla Tomanová Petrová, Vladimíra Krejčí, Oldřich Krejčí)	42

AKTUALITY

46

Úvodník

Tématem tohoto čísla je jižní Morava. Ne Jižní Morava. To je řeka v dnešním Srbsku, která soutokem se Západní Moravou vytváří řeku Velikou Moravu. Tyto Moravy protékají hustě zalidněnou Moravskou rovinou v Moravském Srbsku. Veliká Morava je pravým přítokem Dunaje. Stejně jako naše „česká“ Morava, která se však do Dunaje vlévá z jeho levé strany. To, že se Morava na srbském i na našem území jmenují stejně, má prostý důvod. Oba názvy mají stejný jazykový původ. Ale proč na obou místech vymysleli stejný název? Odpovědí je geografie obou řek a jejich okolí. Přípona „-ava“ má stejný základ jako latinské slovo „aqua“ a jako germánský výraz „achwa“. Obojí znamená „voda“. Dokladem tohoto významu jsou i názvy dalších řek, jako jsou Svitava, Sázava nebo Jihlava. „Mor-“ odkazuje k indoevropskému slovu „mar“, což znamená velkou vodu. Kromě toho německé slovo „moor“ označuje blata nebo slatinu. U řek Morav v Srbsku i v Česku tak šlo o označení „velké vody“ tvořící zamokřená, blátivá území v okolí meandrujících řek v rovinných krajinách, kde se do rozsáhlých niv voda často rozlévala. Oběma Moravám tento krajinný popis odpovídá. Řeka, opět v obou případech, dala název celým oblastem rozkládajícím se v jejím povodí. Nebudeme se ale rozhlížet po srbské jižní Moravě, nýbrž po té naší. Jižní Moravu definuje primárně administrativní členění – Jihomoravský kraj. Pod tímto názvem kraj vznikl už v roce 1960. Jako jihomoravská metropole tak bylo „utvrzeno“ Brno. Vlivem krajských hranic se tak dá o jižní Moravě mluvit i severně od Brna – na Blanensku nebo Boskovicku. Na západě jižní Morava končí zdvihem Českomoravské vrchoviny, na jihu ji určuje státní hranice a na východě, kde přesahuje i přes hranice kraje (Slovácko), ji „zastavují“ Bílé Karpaty. Rozmanité jižní Moravě se v tomto čísle věnuje více článků. Rubrika Kaleidoskop proto přijde na řadu zase až v prvním čísle příštího, už 32. ročníku Rozhledů. Přejeme příjemné čtení, které vás třeba inspiruje i k letnímu výletu na jižní Moravu! Miroslav Šifta